

Usporedni prikaz osnovnih pojmova europske i američke legislativne u području ribarstva

Cukon¹, N.

stručni rad

Sažetak

Razlike u europskom i američkom modelu legislativne treba tražiti u pravnoj tradiciji i povijesnim prilikama. Europski sustav tzv. *civil law* tradicije temelji se na manje ili više striktnoj primjeni zakona bez ostavljanja puno mjesta za interpretaciju propisa, dok američki sustav tzv. *common law* tradicije pronalazi važnu ulogu u pravosuđu koji dolazi kao korektivni čimbenik primjene legislativne. Promatrajući osnovne pojmove iz jednog i drugog sustava u području ribarstva, suštinske stručne razlike zapravo i nema. Može se ustvrditi kako se europski i američki model legislativne u području ribarstva dva različita sredstva za postizanje istog cilja, u namjeri kako bi se ostvarila ravnoteža između državne zajednice i konzumenta legislativne u području ribarstva.

Cljučne riječi: europska i američka legislativa, ribarstvo, sigurnost hrane

Uvod

Razlike u europskom i američkom modelu legislativne treba tražiti u pravnoj tradiciji i povijesnim prilikama koje su prethodile uvođenju određene legislativne. Europski više centralizirani sustav kojeg čine države tzv. *civil law* tradicije uvijek se temelji na manje ili više striktnoj primjeni zakona na određenom slučaju, bez ostavljanja puno mjesta za interpretaciju propisa. S druge pak strane, američki pravni sustav temelji se na tzv. *common law* tradiciji, gdje je uloga pravosuđa iznimno važna, te dolazi kao korektivni čimbenik prema kojem odluke sudova (ukoliko ne budu promijenjene od strane nekog višeg suda) dobivaju na snazi sličnoj onoj zakonodavnoj.

U ovom radu razmotreni su osnovni pojmovi iz američke i europske legislativne o ribarstvu, ne ulazeći u pravne implikacije istih. Pozornost je, dakako, usmjerena na primjenu propisa u ribarstvu s aspekta sigurnosti hrane.

Ribarstvo u EU

Zajednička ribarstvena politika EU obuhvaća niz propisa koje općenito možemo podijeliti u nekoliko skupina; upravljanje ribarskom flotom i resursima, organizacija tržišta, strukturne mjere, državne potpore, nadzor i kontrola, međunarodni odnosi, te sigurnost hrane životinjskog podrijetla. Temeljni akt čini Uredba Vijeća EU br. 2371/2002 od 20. prosinca 2002. (ANON, 2002-b) o očuvanju i održivom iskorištavanju ribolovnih resursa u okviru zajedničke ribarstvene politike EU. Područje primjene zajedničke ribarstvene politike obuhvaća očuvanje, gospodarenje i iskorištavanje živih vodenih bogatstava i akvakulture, kao i preradu i promet proizvodima ribarstva i akvakulture, ako se te djelatnosti obavljaju na području država članica ili u vodama EU ili ih obavljaju država članica.

Uredbom Vijeća EU br. 104/2000 od 17. prosinca 1999. (ANON, 2000) o zajedničkom uređenju tržišta pro-

izvodima ribarstva i akvakulture, uspostavljeno je zajedničko uređenje tržišta proizvodima ribarstva koje uključuje sustav cijena i način trgovanja, te zajednička pravila tržišnog natjecanja. Pri tome, "proizvođač" čini fizičku ili pravnu osobu koja rabi sredstva za proizvodnju kako bi proizvela proizvode ribarstva radi njihove prve prodaje, dok "proizvođač ribarstva" obuhvaćaju proizvode ulovljene u moru ili u kopnenim vodama, te proizvode akvakulture.

Uredba Vijeća EU br. 1198/2006 od 27. srpnja 2006. (ANON, 2006-a) o Europskom ribarskom fondu definira okvirne potpore EU za održivi razvoj u sektoru ribarstva, ribolovnih područja i ribarstvu u kopnenim vodama. Ovom Uredbom se između ostalog, opisuje i gospodarski ribolov na malim plovilima, čija ukupna dužina ne prelazi 12 metara, i koji ne koriste povlačne alate (okružujuće mreže, mreže potegeće, povlačne mreže, podizače), a što se primjenjuje kao definicija prilikom uporabe fleksibilnosti u području primjene propisa u

sveti sigurnosti hrane.

Uredba Vijeća EU br. 1224/2009 od 20. studenog 2009. (ANON, 2009) o uspostavi sustava kontrole EU za osiguranje sukladnosti s pravilima zajedničke ribarstvene politike EU, primjenjuje se na sve aktivnosti obuhvaćene zajedničkom ribarstvenom politikom koje se obavljaju na području država članica ili u vodama EU ili ih obavljaju ribarska plovila iz EU, ne dovodeći u pitanje primarnu odgovornost države članice iz koje dolazi državljani članice EU. Aktivnosti koje se obavljaju u morskim vodama prekomorskih područja i drugih država ne-članica EU smatraju se aktivnostima koje se obavljaju u morskim vodama trećih zemalja.

Od značaja je i Uredba Vijeća EU br. 1967/2006 od 21. prosinca 2006. (ANON, 2006-b) o mjerama upravljanja za održivo iskorištavanje ribolovnih resursa u Sredozemnom moru, kojom se uređuju pitanja tehničkih karakteristika alata i načina njihovog korištenja u ribarstvu na Mediteranu.

Sigurnost hrane u području ribarstva u EU

Uredba Vijeća EU i Europskog parlamenta, br. 178/2002 od 28. siječnja 2002. (ANON, 2002-a) kojom se utvrđuju opća načela i uvjeti zakona o hrani, osniva Europska agencija za sigurnost prehrambenih proizvoda, te utvrđuju postupci u predmetu zdravstvene ispravnosti hrane, temeljni je akt EU u području sigurnosti hrane. U smislu ove Uredbe, "primarna proizvodnja" uključuje između ostalog, i ribolov.

Prema Uredbi Vijeća EU i Europskog parlamenta br. 852/2004 od 29. travnja 2004. (ANON, 2004-a) o higijeni hrane, proizvodi ribolova smatraju se "primarnim proizvodima", a subjekti u poslovanju s hranom moraju, koliko god je to moguće, osigurati kako bi isti proizvodi ribolova bili zaštićeni od onečišćenja uzi-

majući u obzir sve postupke prerade kojima će biti naknadno podvrgnuti.

Subjekti u poslovanju s hranom moraju poštivati odgovarajuće zakonske odredbe legislativne EU i nacionalnog zakonodavstva, a koji se odnose na kontrolu opasnosti u primarnoj proizvodnji, uključujući mjere za kontrolu onečišćenja do kojega dolazi iz zraka, tla, vode, veterinarskih lijekova, i zbog skladištenja, rukovanja i zbrinjavanja otpada, kao i mjere vezane uz zdravlje i dobrobit životinja (koje imaju implikacije na zdravlje ljudi), uključujući programe praćenja i suzbijanja zoonoza i njihovih uzročnika.

Istom Uredbom, utvrđena su opća pravila o higijeni hrane za subjekte u poslovanju s hranom, pri čemu se posebno uzimaju u obzir sljedeća načela; glavnu odgovornost za sigurnost hrane snosi subjekt u poslovanju s hranom; potrebno je osigurati sigurnost hrane kroz cijeli prehrambeni lanac; kao posebnost u slučaju proizvoda ribolova, bitno je održavati i hladni lanac. Primjenjuje se opća provedba postupaka temeljena na načelima HACCP-a zajedno s primjenom dobre higijenske prakse, te se moraju poštivati mikrobiološki kriteriji i zahtjevi vezani za nadzor temperature temeljeni na znanstvenoj procjeni rizika. Prilikom uvoza proizvoda ribolova u EU, isti moraju odgovarati higijenskim ili istovrijednim normama kao i proizvodi proizvedeni u EU.

Uredba Vijeća EU i Europskog parlamenta br. 853/2004 od 29. travnja 2004. (ANON, 2004-b) kojom se utvrđuju posebna pravila higijene hrane životinjskog podrijetla. U problematici ribarstva opisuju zahtjeve koji nadopunjuju one iz Uredbe Vijeća EU i Europskog parlamenta br. 852/2004 (ANON, 2004-a) ako se radi o objektima (uključujući i plovila) koji se bave primarnom proizvodnjom (prema Prilogu I iste Uredbe), te zahtjeve za

sve ostale objekte (uključujući i plovila) koji nisu primarna proizvodnja (prema Prilogu II iste Uredbe). Pri tome, primarna proizvodnja obuhvaća uzgoj, ribolov i sakupljanje živih proizvoda ribarstva sa ciljem njihovog stavljanja na tržište, i prateće djelatnosti ako se one obavljaju na ribarskom plovilu (klanje, iskrvarenje, uklanjanje glave, utrobe i peraja, hlađenje i ambalažiranje). U prateće djelatnosti se ubrajaju prijevoz i skladištenje proizvoda ribarstva čija se priroda nije bitno promijenila unutar ribogojilišta odnosno od mjesta proizvodnje do prvog određeniog objekta.

Ribarstvo u SAD

Ribarstvena politika SAD temelji se na Zakonu o održivom ribarstvu (ANON, 2006-c), a koji je nastao dopunama i izmjenama Magnuson-Stevensonovog zakona o zaštiti i upravljanju u ribarstvu, te je on temeljni zakon danas u SAD koji uređuje upravljanje ribarstvom u SAD. Zakon je dobio ime po Warren G. Magnusonu, bivšem senatoru iz države Washington, i Tedu Stevensu, bivšem senatoru iz države Alaska. Zakon je originalno usvojen pod nazivom Zakon o zaštiti i upravljanju u ribarstvu 1976. godine, i on je mijenjan i nadopunjavan u više navrata. Dvije najvažnije izmjene dogodile su se 1996., i potom 2006. kada je zakon dobio konačno ime Zakon o održivom ribarstvu.

Zakon o održivom ribarstvu donijet je u svrhu promicanja ribarske industrije SAD optimalnom eksploatacijom ribljeg fonda u teritorijalnim vodama SAD. Primjena Zakona ima 7 sljedećih ciljeva:

- djelovanje u smislu očuvanja ribljeg fonda;
- potpore u provedbi međunarodnih ugovora;
- promocija ribarstva na načelima zaštite ribljeg fonda;
- osiguranje provedbe implementacije planova upravljanja ribljim

¹ mr. Nenad Cukon, dr.med.vet.

fondom kako bi se postigao optimalan prinos;

- ustrojavanje regionalnih Vijeća za ribarstvo upravljanja resursima u ribarstvu u smislu pripreme, monitoringa i revizije planova, koji omogućuju svim sudionicima u ribarstvu isto, smatrajući navedeno društveno - gospodarskim potrebama države;
- razvoj ribarstva tamo gdje je ono nedovoljno razvijeno;
- zaštita važnih ribljih staništa.

Zakon o održivom ribarstvu čine poglavlje o zaštiti i upravljanju ribljim fondom, kontroli (monitoringu) i istraživanjima u ribarstvu, načinima financiranja (ribarske kvote) te načinu odobravanja sredstava za programe morskog ribarstva.

U smislu ovog zakona, "komercijalni ribolov" znači ribolov kojim se ulovljena riba u cijelosti ili djelomično stavlja na tržište, a ulazi na tržište putem prodaje, zamjene odnosno trgovine, dok "ribarske asocijacije" (zadruga, udruge) čine zajednice koje u znatnoj mjeri ovise i u znatnoj mjeri sudjeluju, u ribolovu ili preradi ribljih proizvoda, te ona uključuje vlasnike plovila, operatere i posadu, te subjekte u poslovanju s hranom koji preraduju ribu i druge riblje proizvode, zadovoljavajući tako svoje socijalne i gospodarske potrebe.

Sigurnost hrane u području ribarstva u SAD

Sigurnost hrane u području ribarstva je u SAD temeljeno na provedbi Procedure o postupcima upravljanja i uvoza sigurnom i zdravom ribom te ribljim proizvodima (ANON, 1995). Ovu proceduru izdalo je Federalno Ministarstvo zdravlja. Svrha navedenih pravila propisanih ovom procedurom utvrđuju pravila koji se odnose na obradu (proizvodnju) i uvoz morskih organizama za komercijalnu distribuciju u SAD. Pravila se zasnivaju na implementaciji i provedbi plana samokontrole i preduvjetnih

programa, dok se za pošiljke iz uvoza propisuje obveza o usklađenosti (ekvivalenciji) inspeksijskog sustava u stranoj zemlji sa onim u američkom sustavu ili obveza primjene pisanih procedura i postupaka za osiguranje sigurne i zdrave ribe i ribljih proizvoda u skladu sa zahtjevima iz Procedure o postupcima upravljanja i uvoza sigurnom i zdravom ribom te ribljim proizvodima, a na temelju međusobno sklopljenih memoranduma o razumijevanju sustava između dvije države.

Prema ovom aktu, "ribe" generalno definiramo kao svježe ribe, rakove, ostale oblike akvatičnih životinja osim sisavaca i ptica (uključujući ali ne i ograničavajući se na žabe, vodene kornjače, meduze, morske kraslavce, ježince, i aligatore), namijenjenih za prehranu ljudi. Pod "proizvod od riba" podrazumijeva se svaka jestiva hrana proizvedena u cijelosti ili djelomično od riba, uključujući i same ribe obrađene na bilo koji način.

Subjekt u poslovanju s hranom odgovoran je za zdravstvenu ispravnost sirovine – ribe – za svoju proizvodnju, te se, nadalje, prema ovom aktu, u daljnjoj proizvodnji primjenjuju opća načela provedbe postupaka temeljena na načelima HACCP-a zajedno s primjenom dobre higijenske prakse. Akt vrlo detaljno opisuje primjenu istih po principu dokumenta sa postavljenim pitanjem za određenu tezu i opširniji odgovorom. Procedura ne opisuje posebna pravila higijene hrane životinjskog podrijetla u području ribarstva kao što, primjerice, predviđa Prilog I i II Uredbe Vijeća EU i Europskog parlamenta br. 853/2004 od 29. travnja 2004. (ANON, 2004-b).

Umjesto zaključka

Promatrajući osnovne pojmove europske i američke legislativne u području ribarstva, možemo ustvrditi kako suštinske stručne razlike zapravo i

nema. Na pri pogled, veliki broj Uredbi EU koje reguliraju ovo područje mogu djelovati znatno kompleksnije od američka dva zakonska akta na snazi u SAD. Međutim, takav dojam stvara činjenica o našem nedovoljnom poznavanju tzv. common law tradicije i pravosudnog sustava u SAD.

Zaključno, možemo istaknuti kako se europski i američki model legislativne u području ribarstva dva različita sredstva za postizanje istog cilja, u namjeri kako bi se ostvarila ravnoteža između državne zajednice i konzumenta legislativne u području ribarstva.

Literatura

Anonimno (1995): *Procedures for the Safe and Sanitary Processing and Importing of Fish and Fishery Products*. Department of health and human services, USA. Federal Register, Vol. 60, No. 242, p. 65096-65202.

Anonimno (2000): Council Regulation (EC) No 104/2000 of 17 December 1999 on the common organisation of the markets in fishery and aquaculture products. *OJ L 17, 21.1.2000*, p. 22-52. Corrigendum to Regulation (EC) No 104/2000 of 17 December 1999 on the common organisation of the markets in fishery and aquaculture products. *OJ L 83, 4.4.2000*, p. 35.

Anonimno (2002-a): Regulation (EC) No 178/2002 of the European Parliament and of the Council of 28 January 2002 laying down the general principles and requirements of food law, establishing the European Food Safety Authority and laying down procedures in matters of food safety. *OJ L 31, 1.2.2002*, p. 1-24. Regulation (EC) No 1642/2003 of the European Parliament and of the Council of 22 July 2003 amending Regulation (EC) No 178/2002 laying down the general principles and requirements of food law, establishing the European Food Safety Authority and laying down procedures in matters of food safety. *OJ L 245, 29.9.2003*, p. 4-6. Commission Regulation (EC) No 575/2006 of 7 April 2006 amending Regulation (EC) No 178/2002 of the European Parliament and of the Council as regards the number and names of the permanent Scientific Panels of the European Food

Safety Authority. *OJ L 100, 8.4.2006*, p. 3-3. Commission Regulation (EC) No 202/2008 of 4 March 2008 amending Regulation (EC) No 178/2002 of the European Parliament and of the Council as regards the number and names of the Scientific Panels of the European Food Safety Authority (Text with EEA relevance). *OJ L 60, 5.3.2008*, p. 17-17. Regulation (EC) No 596/2009 of the European Parliament and of the Council of 18 June 2009 adapting a number of instruments subject to the procedure referred to in Article 251 of the Treaty to Council Decision 1999/468/EC with regard to the regulatory procedure with scrutiny — Part Four. *OJ L 188, 18.7.2009*, p. 14-92.

Anonimno (2002-b): Council Regulation (EC) No 2371/2002 of 20 December 2002 on the conservation and sustainable exploitation of fisheries resources under the Common Fisheries Policy. *OJ L 358, 31.12.2002*, p. 59-80. Corrigendum to Council Regulation (EC) No 2371/2002 of 20 December 2002 on the conservation and sustainable exploitation of fisheries resources under the common fisheries policy. *OJ L 240, 10.7.2004*, p. 17-17.

Anonimno (2004-a): Regulation (EC) No 852/2004 of the European Parliament and of the Council of 29 April 2004 on the hygiene of foodstuffs. *OJ L 139, 30.4.2004*, p. 1-54.

Anonimno (2004-b): Regulation (EC) No 853/2004 of the European Parliament and of the Council of 29 April 2004 laying down specific hygiene rules for food of animal origin. *OJ L 139, 30.4.2004*, p. 55-205. Corrigendum to Regulation (EC) No 853/2004 of the

European Parliament and of the Council of 29 April 2004 laying down specific hygiene rules for food of animal origin. *OJ L 226, 25.6.2004*, p. 22-82. Corrigendum to Regulation (EC) No 853/2004 of the European Parliament and of the Council of 29 April 2004 laying down specific hygiene rules for food of animal origin. *OJ L 204, 4.8.2007*, p. 26-26. Regulation (EC) No 219/2009 of the European Parliament and of the Council of 11 March 2009 adapting a number of instruments subject to the procedure referred to in Article 251 of the Treaty to Council Decision 1999/468/EC with regard to the regulatory procedure with scrutiny — Part Two. *OJ L 87, 31.3.2009*, p. 109-154.

Anonimno (2006-a): Council Regulation (EC) No 1198/2006 of 27 July 2006 on the European Fisheries Fund. *OJ L 223, 15.8.2006*, p. 1-44. Regulation (EU) No 387/2012 of the European Parliament and of the Council of 19 April 2012 amending Council Regulation (EC) No 1198/2006 on the European Fisheries Fund, as regards certain provisions relating to financial management for certain Member States experiencing or threatened with serious difficulties with respect to their financial stability. *OJ L 129, 16.5.2012*, p. 7-11.

Anonimno (2006-b): Council Regulation (EC) No 1967/2006 of 21 December 2006 concerning management measures for the sustainable exploitation of fishery resources in the Mediterranean Sea, amending Regulation (EC) No 2847/93 and repealing Regulation (EC) No 1626/94. *OJ L 409, 30.12.2006*, p. 11-85. Corrigendum to Council Regulation

(EC) No 1967/2006 of 21 December 2006 concerning management measures for the sustainable exploitation of fishery resources in the Mediterranean Sea, amending Regulation (EC) No 2847/93 and repealing Regulation (EC) No 1626/94. *OJ L 36, 8.2.2007*, p. 6-30. Corrigendum to Council Regulation (EC) No 1967/2006 of 21 December 2006 concerning management measures for the sustainable exploitation of fishery resources in the Mediterranean Sea, amending Regulation (EC) No 2847/93 and repealing Regulation (EC) No 1626/94. *OJ L 196, 28.7.2011*, p. 42-42.

Anonimno (2006-c): *Sustainable Fisheries Act*. Magnuson-Stevens Fishery Conservation and Management Reauthorization Act of 2006. 104th Congress USA. Public Law 104-297.

Anonimno (2009): Council Regulation (EC) No 1224/2009 of 20 November 2009 establishing a Community control system for ensuring compliance with the rules of the common fisheries policy, amending Regulations (EC) No 847/96, (EC) No 2371/2002, (EC) No 811/2004, (EC) No 768/2005, (EC) No 2115/2005, (EC) No 2166/2005, (EC) No 388/2006, (EC) No 509/2007, (EC) No 676/2007, (EC) No 1098/2007, (EC) No 1300/2008, (EC) No 1342/2008 and repealing Regulations (EEC) No 2847/93, (EC) No 1627/94 and (EC) No 1966/2006. *OJ L 343, 22.12.2009*, p. 1-50.

Dostavljeno 11.5.2013.
Prihvaćeno 10.6.2013.

NOVA KNJIGA: UZGOJ SVINJA ZA PROIZVODNJU TRADICIONALNIH MESNIH PROIZVODA

Na Poljoprivrednom fakultetu u Osijeku promovirana je nova knjiga autora dr. sc. Đure Senčića, redovitoga profesora u trajnom zvanju, pod naslovom: "Uzgoj svinja za proizvodnju tradicionalnih mesnih proizvoda".

Knjiga je nastala u sklopu projekta: "Istraživanje i poboljšavanje kvalitete slavonskih šunki od crnih slavonskih svinja u cilju njene standardizacije i brendiranja".

Ova knjiga treba poslužiti ponajprije

proizvođačima „teških“ svinja, ali i studentima diplomskih i poslijediplomskih studija na kojima autor predaje.

Knjiga obrađuje tehnologiju tova „teških“ svinja u otvorenom, poluotvorenom, zatvorenom i ekološkom sustavu, postupke sa svinjama prije klanja te zdravstvenu zaštitu i bolesti svinja u tovu.

U knjizi se obrađuju relevantni čimbenici kvalitete svinjskih trupova i mesa. Knjiga se može kupiti u skriptarnici Poljoprivrednog fakulteta u Osijeku.

